

Asia: VN/20307/2025

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamista koskevaksi lainsäädännöksi (ns. joustomalli)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kansaneläkelaitos (myöhemmin Kela) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksen luonnoksesta koskien työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamista koskevaksi lainsäädännöksi (ns. joustomalli).

Esityksessä ehdotetaan uutta mallia eläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen. Uusi malli korvaisi nykyisen eläkkeen lepäämismallin ja sen olisi tarkoitus tulla voimaan vuoden 2028 alusta lukien. Jousto-malli mahdollistaisi työkyvyttömyyseläkkeen saajille eläkkeen rinnalla joustavan työskentelyn siten, että laissa säädetyt ansaintarajat voisivat kalenterivuoden aikana joinakin kuukausina ylittyä tietyllä määrällä ilman että ansiot vaikuttavat henkilölle maksettavan eläkkeen määrään. Malli koskisi sekä kansaneläkelain että työeläkelakien perusteella myönnettyjä työkyvyttömyyseläkkeitä ja työkyvyttömyyden perusteella myönnettyä takuueläkettä. Ehdotuksen mukaan myös ulkomainen ansiotulo voitaisiin ottaa huomioon.

Mallissa henkilöllä on täyden takuueläkkeen määrän suuruinen suojaosa ja tämän lisäksi kalenterivuodelle käytössä oleva joustosumma, jonka määrä on kaksi kertaa suojaosa eli kaksi kertaa täyden takuueläkkeen määrä. Työansioden ylittäessä suojaosan ja kalenterivuodelle säädetyn jouston määrän, ylite vähennetään tulevasta eläkkeestä. Vähennys tullaan tekemään ylityskuukautta seuraavan toisen kuukauden eläkkeestä. Jos ylitykset jatkuvat yhdenjaksoisena 12 kuukautta, eläke lakkautetaan 12 kuukauden ajanjakson päätyttyä. Ehdotuksen mukaan EU-asetuksen yhteensovittamissäännöksiä ei sovellettaisi Kelan maksamiin EU-asetuksen mukaisiin vähimmäiseläkkeisiin, vaan yhteensovitus tehtäisiin kansallisen lain mukaisesti myös silloin, jos työansio otettaisiin huomioon myös toisen EU-asetuksia soveltavan maan työkyvyttömyyseläkkeessä.

Kuukausittainen yhteensovitus tehdään tulorekisteri- ja eläkerekisteritietojen avulla ja automaattisesti ja siten, että asiakas saa tiedon kuukausittaisesta ratkaisusta eli maksettavan eläkkeen määrästä OmaKelan kautta. Ulkomaan tulojen osalta yhteensovitus tullaan tekemään kuitenkin ainakin osittain manuaalisesti. Tämä sen vuoksi, että ulkomaan tuloja ei ole mahdollista saada tulorekisteristä. Päätös yhteensovituksesta annetaan vähintään kerran vuodessa ja tietyissä tilanteissa, mm. ansioiden korjauksista päätös annetaan kuitenkin heti. Mallin toimeenpanon kannalta kuukausittain automaattisesti tehtävä ratkaisu ja kerran vuodessa annettava päätös ovat erittäin kannatettava ratkaisu.

Työansion käsite on laissa määritelty tarkasti, joka helpottaa mallin toimeenpanoa ja on tärkeää erityisesti siksi, että kuukausittaiset ratkaisut ja vuosipäätös on tarkoitus tehdä automaattisesti.

Joustopmalli mahdollistaisi henkilön työskentelyn jäljellä olevan työkykynsä rajoissa. Joustopmallin avulla henkilö voisi kokeilla työskentelyä eläkkeen rinnalla tai paluuta työhön. Asiakasnäkökulmasta uusi malli on kannustavampi, koska eläkkeen maksua ei keskeytetä kokonaan, vaan vain suojaosan ja jouston ylittävä osuus peritään takaisin.

Tilanteissa, joissa henkilö ei enää vähentämiskuukautena saa eläkettä tai maksettavan eläkkeen määrä on niin pieni, että vähennettävää määrää ei voida vähentää, siirrytään normaaliin takaisinperintämenettelyyn perimättä jääneen ylittien osalta. Tällöin takaisinperittävään määrään sovelletaan 150 euron vähimmäismäärää eli mikäli takaisinperittävä määrä on enintään 150 e, jätetään takaisinperintä tekemättä. Kela toivoo, että lakiin ei säädettäisi tarkkaa määrää takaisinperittävästä summasta, vaan takaisinperittävän määrän alaraja voitaisiin määritellä mallin toimeenpanossa.

Työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että työkyvyttömän henkilön määritelmän katsottaisiin kattavan myös tilanteet, joissa henkilölle myönnetty työkyvyttömyyseläke tai takuueläke maksetaan vähennettynä työansioden ja eläkkeen yhteensovituksen vuoksi. Vähennys voi tarkoitetuissa tilanteissa tarkoittaa myös sitä, että eläke vähenee nolnaan eli sitä ei jää lainkaan maksettavaksi. Myös näissä tilanteissa henkilö katsottaisiin työkyvyttömäksi, eikä hänellä olisi oikeutta työttömyysetuuteen. Kela pitää ehdotusta johdonmukaisena ja selkeänä niin hakijoille kuin toi-meenpanijoille. Satunnaiset eläkkeen suojaosan ylitykset eivät vaikuttaisi oikeuteen saada ansiopäivärahaa tai yleistukea, vaan eläkkeen estävä vaikutus muuttuisi vähentäväksi vasta, kun täysi työkyvyttömyyseläke muuttuisi osatyökyvyttömyyseläkkeeksi yhdenjaksoisen 12 kalenterikuukauden suojaosan ylityksen jälkeen.

Työttömyysturvalain 4 lukuun ehdotetaan uutta 7 a §:ää, jonka mukaan osatyökyvyttömyyseläke vähennettäisiin työttömyysetuudesta ottamatta huomioon eläkkeen ja työansioden yhteensovitusta. Yleistuki-lain 15 §:ään ehdotetun viittauksen myötä säännöstä sovellettaisiin myös yleistukeen. Kela kannattaa eh-dotusta, koska se ehkäisee tarvetta korjata maksetun sovitellun etuuden määrää takautuvasti. Kela voisi vähentää osatyökyvyttömyyseläkkeen yleistuesta

ohjelmallisesti, kun vähennettävänä määränä voitaisiin pitää eläkepäättökseen mukaista täyttä osatyökyvyttömyyseläkkeen määrää.

Etuuksien tarkoituksenmukaisen toimeenpanon varmistamiseksi Kela kannattaa vastaavasti esitysluonnoksessa sairausvakuutuslakiin ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutus- ja kuntoutusrahaetuuksista annettuun lakiin esitettyjä täsmennyksiä, joiden mukaan niissä tilanteissa, kun osatyökyvyttömyyseläke vähennetään sairaus- ja vanhempainpäivärahasta ja Kelan kuntoutusrahasta, vähennettäväksi tulisi se osatyökyvyttömyyseläkkeen määrä, johon ei ole tehty eläkkeen ja työansioden yhteensovitusta. Lisäksi Kela kannattaa eläkkeensaajan kuntoutusrahan määräytymisperusteisiin esitettyjä täsmennyksiä, jotka varmistaisivat, ettei työansioden yhteensovitus vaikuttaisi eläkkeensaajan kuntoutusrahan määrään.

Joustopmalli on täysin uusi malli työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen, joten Kela tulee tiedottamaan muutoksesta ja sen vaikutuksista työkyvyttömyyseläkkeen saajiin mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Lisäksi asiakkaalla on mallin voimassaollessa mahdollisuus seurata työansioitaan, kalenterivuosi-kohtaisen jouston määrää ja kuukausittaisia ratkaisuja OmaKelan kautta.

Kela on ollut mukana valmistelemassa nyt ehdotettavaa mallia työkyvyttömyyseläkkeen ja työansioden yhteensovittamiseen. Valmistelussa on otettu huomioon Kelan esittämiä näkökohtia malliin toimeenpanon näkökulmasta.

Lain olisi määrä tulla voimaan vuoden 2028 alusta. Näin ollen Kelalla on mahdollisuus valmistautua tarvittaviin järjestelmämuutoksiin ajoissa.

Kelassa toivotaan, että malli lisäisi työkyvyttömyyseläkkeen saajien halua kokeilla työntekoa ja sitä kautta mahdollisesti päästä takaisin työelämään tai opiskelemaan.

Hallituksen esityksessä on maininta ehdotettujen muutosten vaikutusten seuraamisesta eli tarkoituksena on, että sekä Kelassa että työeläkelaitoksissa seurataan rekisteritietojen avulla uuden eläkkeen ja työansioden yhteensovittamismallin vaikutuksia.

Mia Helle

Pasi Pajula

yksikön päällikkö

keskuksen päällikkö

Kokkonen Niina
Kansaneläkelaitos